

UPUTSTVO ZA IZRADU ZAVRŠNOG RADA DODIPLOMSKOG STUDIJA

Decembar, 2024. godine

Na osnovu člana 63. Zakona o visokom obrazovanju Tuzlanskog kantona („Službene novine Tuzlanskog kantona“, broj: 21/2021 - prečišćen tekst, 22/2021 - autentično tumačenje, 5/2022, 11/2022 i 16/2022) i člana 39. Statuta visokoškolske ustanove Univerziteta FINRA Tuzla, na 13. (trinaestoj) sjednici održanoj dana 26.12.2024. godine, Senat visokoškolske ustanove Univerziteta FINRA Tuzla (u daljem tekstu: Univerzitet), donosi:

UPUTSTVO ZA IZRADU ZAVRŠNOG RADA DODIPLOMSKOG STUDIJA

UVODNE NAPOMENE

Završni rad je *samostalan stručni rad* u kome student pod vodstvom nastavnika – mentora obrađuje određenu temu sa teorijsko-praktičnog aspekta. Izradom završnog rada student dokazuje svoje kompetencije, odnosno pokazuje sposobnost rješavanja određenih problema koja su predmet istraživanja. Naime, kroz izradu završnog rada student treba da pokaže da je u stanju:

- primjeniti teorijska i praktična znanja stečena tokom studija;
- primjeniti odgovarajuće metode, uključujući i odgovarajući SOFTWARE tamo gdje je to potrebno, u obradi problema i izradi rada;
- samostalno se služiti odgovarajućom domaćom i stranom literaturom; odnosno na
- odgovarajući način koristiti saznanja, činjenice i stavova objavljene u ovim izvorima.

IZBOR I PRIJAVA TEME

Student samostalno bira predmet iz kojeg namjerava izraditi svoj završni rad. Pri tome, treba da se odluči za predmet koji ga posebno interesuje, jer će tada biti više motivisan da se posveti istraživanju i pisanju, što je važan preduslov za lakšu realizaciju potrebnih istraživanja i pisanje završnog rada.

Nakon izbora predmeta, student pristupa *izboru teme rada*, sa LISTE OKVIRNIH TEMA. Student se prijavljuje mentoru kod koga želi raditi završni rad i u saradnji sa njim bira okvirnu temu i *definiše konačan naslov* završnog rada. Mentor može biti osoba sa naučnim stepenom doktora nauka, sa izborom u zvanje docenta, vanrednog i redovnog profesora. Svaki profesor u jednoj akademskoj godini može biti mentor za najviše 5 (pet) završnih radova.

Naslov rada treba da upućuje na osnovni sadržaj rada, treba da bude kratak, jasan, precizan, privlačan, inventivan i informativan. Tema treba da bude:

- atraktivna i interesantna;
- relevantna za datu oblast;
- aktuelna;
- podobna za obradu (sa stanovišta dostupnosti izvora i vremena za obradu);
- precizno definisana (ni preuska niti preširoka);
- konkretna (ne apstraktna ili uopštena).

Rad treba da sadrži i hipotezu, ukoliko se ista može definirati u okviru teme završnog rada.

Odabranu temu student prijavljuje u skladu sa Pravilnikom, na propisanom obrascu sa potpisom mentora.

ULOGA MENTORA

U svim fazama pripreme i izrade završnog rada mentor ima izuzetno značajnu ulogu. Stalne konsultacije sa mentorom ubrzavaju proces izrade i doprinose kvalitetu završnog rada. *Dužnost mentora je da pomogne studentu* pri obradi odabrane teme, da preporuči izvore koje će koristiti i da ga uputi na metodologiju koju treba primijeniti. Mentor pomaže studentu u koncipiranju strukture rada, formulisanju naslova i rješavanju dilema i poteškoća koje se mogu pojaviti prilikom obrade odabrane teme.

LITERATURA

Na samom početku izrade završnog rada student će pregledati i istražiti dostupnu literaturu, koju može koristiti pri izradi završnog rada. Istraživanje, po pravilu, treba početi od bazične, udžbeničke literature i preporuka koje student dobije od mentora. Dobra mjesta za početak potrage za bazičnom literaturom su knjige iz Biblioteke Univerziteta, a zatim elektronska EBSCO biblioteka koja je dostupna studentima Univerziteta.

Nakon prikupljanja potrebne literature student treba da izvrši selekciju materijala i da koristimo onu literaturu koja je od značaja za obradu odabrane teme. *Za vrijeme pregleda i selekcije literature i drugih izvora student treba da pravi zabilješke.* Posebno je važno odmah zapisati bibliografske detalje svakog konsultovanog izvora kao što su: ime autora, naziv djela, izdanje, izdavač, mjesto i godina izdanja i sl. radi lakšeg sastavljanja popisa literature i korektnog citiranja u radu.

Tokom izrade rada student se koristi knjigama, člancima, zakonima, pravilnicima i internet i drugim izvorima koje mora navesti u radu. U suprotnom, ako se preuzima tekst drugog autora bez navođenja izvora riječ je o plagiranju. *Plagiranje je strogo zabranjeno.*

Citiranja literature vršiti u fusnotama:¹ npr. **Mašić, B. (2016) *Strateški menadžment*. Beograd: Univerzitet Singidunum, str. 26.**

U popisu literature, u okviru završnog rada, treba navesti samo izvore koji su stvarno lorišteni prilikom izrade rada, s tim da njihov broj ne treba biti manji od 10 izvora.

Na osnovu pregleda i selekcije prikupljene literature potrebno je *sačiniti teze* koje će predstavljati osnovu za pisanje rada. Pošto ove teze odražavaju strukturu budućeg rada i istovremeno predstavljaju plan njegove izrade, po pravilu bi ih trebalo usaglasiti sa mentorom rada.

PISANJE – IZRADA RADA

Završni rad se piše na jednom od jezika u službenoj upotrebi u Bosni i Hercegovini (bosanski, hrvatski ili srpski). Tekst rada treba da bude jezički konzistentan, gramatički i pravopisno tačan; bezličan, u trećem licu pasiva (npr. „Dokazano je...“; „Vrijednost je određena...“). *Mentor rada nije obavezan intervenisati i ispravljati pravopisne, gramatičke i štamparske greške i od studenta treba zahtijevati da mu se na pregled dostavi rad koji je u ovom smislu korektan.*

Nakon pregleda rada i ispravke eventualnih primjedbi, mentor prihvata rad, upućuje studenta da ga uveže, u skladu sa Pravilnikom, donese uvezan mentoru radi stavljanja potpisa na jedan uvezan primjerak i da ga nakon toga uz odgovarajući zahtjev preda u Studentsku službu.

ELEMENTI RADA

Elementi završnog rada su:

Prethodni dio – stranice:

- Naslovna stranica (korica); Prilog 1.
- Naslovna stranica; Prilog 2.
- Podaci o završnom radu; Prilog 3.
- Sažetak, sa četiri ključne riječi
- Abstract (prevod sažetka i ključnih riječi na engleski jezik),
- Sadržaj rada

---

¹Više o načinu citiranja u Zelenika, R. (2000) Metodologija i tehnologija izrade znanstvenog i stručnog djela. Rijeka: Sveučilište u Rijeci.

Tekst rada:

UVOD

I TEORIJSKI DIO

1. POGLAVLJE

1.1. Potpoglavlje

1.1.1. Podnaslov u potpoglavlju

1.1.2. Podnaslov u potpoglavlju...

1.2. Potpoglavlje

1.3. Potpoglavlje i td...

2. POGLAVLJE

2.1. Potpoglavlje

2.2. Potpoglavlje....

II APLIKATIVNI DIO

3. POGLAVLJE

3.1. Potpoglavlje (npr. predstavljanje organizacije u kojoj je rađen rad)

3.2. Potpoglavlje (Analiza i diskusija rezultata)

ZAKLJUČCI

LITERATURA

PRILOZI

(Popis slika i tabela, skraćenice, statistika, dokumenti i sl.)

TEHNIČKA OBRADA RADA

Završni rad treba biti uredan, pregledan i korektno tehnički oblikovan. Piše se na kompjuteru, na papiru *formata A4*. Sve nove redove (pasuse) treba pisati uvučeno od lijeve margine za deset slovnih mjesta. Pri tome, *pasus ne može imati manje od dvije rečenice*.

Obim završnog rada (tekst od Uvoda do zaključno sa popisom literature) treba da bude između 25 i 35 stranica, *formatiranih kako slijedi*:

- *Margine*: 3,5 cm lijeva, 2,5 cm gornja, 2,5 cm donja i 2,5 cm desna.
- *Prored* 1,5 *lines*, osim fusnota koje se pišu u *single* proredu.
- *Font za pisanje osnovnog teksta*: *Times New Roman* 12 pts, osim fusnota koje se pišu u *Times New Roman* 10 pts.
- *Numerisanje stranica*: Tekst od Uvoda do zaključno sa Literaturom, arapskim brojevima, na donjoj margini u sredini. Prednje stranice rada se numerišu rimskim brojevima na donjoj margini u sredini, počevši od stranice Podaci o radu do zaključno sa Sadržajem rada. Prilozi na kraju rada se numerišu malim slovima od a) pa nadalje po abecedi, na donjoj margini u sredini.

Na korici završnog rada za *naslov rada* koristi se *Times New Roman* 16 pts, a za sav ostali tekst koristi se *Times New Roman* 14 pts.

Na prvoj stranici (podkorici) koristi se *Times New Roman* 14 pts za sav tekst, osim naslova rada koji sepiše u *Times New Roman* 16 pts.

Sažetak na maternjem i stranom jeziku pišu se u *Times New Roman* 11 pts italik, *single* proredom.

Sadržaj se piše u *Times New Roman* 12 pts, ukoliko se ne preuzima automatski kreiran sadržaj.

Kod pisanja naslova i podnaslova glavnog dijela teksta potrebno je izvršiti njihovu numeraciju iadekvatno je prenijeti u sadržaj, kako slijedi:

- Naslove dijelova rada(UVOD, I DIO....ZAKLJUČCI i td.) treba pisati u Headnigu 1 (velikim slovima veličine 14 pts, bold).
- Naslove poglavlja treba pisati u Headnigu 2, malim slovima velicine 12 pts, bold.
- Naslove podpoglavlja (npr. 1.1.) i dijelove potpoglavlja (npr. 1.1.1.) treba pisati u Headnigu 2 malim slovima veličine 12 pts, italik.

- Tabele i slike u radu numerisati po redoslijedu. Nazive tabela pisati iznad tabele u Times New Roman 11 pts, izvor tabele pisati ispod u Times New Roman 11 ptsu single proredu. Naziv slike pisati ispod slike, sa naznakom izvora slike u zagradi u produžetku, u Times New Roman 11 ptsu single proredu.
- Ako se navode formule potrebno ih je numerisati brojem u zagradi, a u tekstu se poziva na broj formule (npr. „Prema formuli (1) vidljivo je...“). Broj formule treba pisati s desne strane u zagradi, a formula se može uvući tabulatorom ili postaviti u sredinu stranice. Kroz cijeli završni rad se upotrebljavaju iste oznake za iste veličine. Oznake je potrebno objasniti ispod same formule nakon prve pojave u tekstu.
- Numerisanje tabela, slika i formula u završnom radu počinje od teorijskog dijela i nastavlja se do rezultata rada.

Kada mentor prihvati rad, isti treba uvezati u čvrsti povež u 4, odnosno 5 primjeraka, od čega 3 primjerka za članove komisije, 1 za biblioteku (sa CD u PDF formatu) i jedan zadržava student.

Prilozi: 1., 2., i 3.

Broj: 03-1176-5-12/24

Tuzla, 26.12.2024. godine

PREDSJEDAVAJUĆI SENATA

Student Dobrić

**ZNAČAJ I ANALITIČKA VRIJEDNOST RATIO BROJEVA U ANALIZI USPJEŠNOSTI
POSLOVANJA PROIZVODNOG PREDUZEĆA „X“**

ZAVRŠNI RAD

Tuzla, mjesec, 2025.

**ZNAČAJ I ANALITIČKA VRIJEDNOST RATIO BROJEVA U ANALIZI USPJEŠNOSTI
POSLOVANJA PROIZVODNOG PREDUZEĆA „X“**

ZAVRŠNI RAD

Student:
Student Dobrić

Mentor:
Dr. sc. Hasan Hasić, prof. visoke škole

Tuzla, mjesec, 2025.

PODACI O ZAVRŠNOM RADU

Suudijski program: _____

Smjer: _____

Naslov rada:

**ZNAČAJ I ANALITIČKA VRIJEDNOST RACIO BROJEVA U ANALIZI USPJEŠNOSTI
POSLOVANJA PROIZVODNOG PREDUZEĆA „X“**

Student:

Student Dobrić, broj indeksa _____

Mentor:

Dr. sc. Hasan Hasić, prof. visoke škole

Rad ima ____ strana

Evidencioni broj završnog rada _____

Datum odbrane završnog rada: _____

SAŽETAK

U ovom završnom radu obuhvaćeni su značaj i analitička vrijednost racio brojeva u analizi uspješnosti poslovanja proizvodnog preduzeća. U tom cilju u teorijskom dijelu rada objašnjeni su i temeljno prikazani uloga i značaj analize poslovanja u upravljanju preduzećem, finansijska analiza preduzeća te racio analiza kao instrument finansijske analize.

U okviru aplikativnog dijela, pomoću finansijskih izvještaja proizvodnog preduzeća, na primjeru smo pokazali način izračunavanja finansijskih pokazatelja i interpretirali dobivene rezultate. Da bi preduzeća što realnije i potpunije prikazala finansijske izvještaje, neophodno je da izvrše analizu istih, jer pomoću nje se ocjenjuje finansijski položaj i aktivnost preduzeća. Na osnovu sprovedene analize dobivaju se finansijski pokazatelji o cjelokupnom poslovanju preduzeća.

Ključne riječi: *analiza poslovanja preduzeća, finansijska analiza, analiza finansijskih pokazatelja, racio brojevi.*

ABSTRACT

In this final work is covered by the importance of the analytical value of the ratio of numbers in the analysis of business performance of manufacturing firms. To this end, the theoretical part are explained and shown the fundamental role and importance of business analysis in company management, financial analysis of companies and ratio analysis as a tool of financial analysis.

Within the application parts, using the financial statements of a manufacturing enterprise, the example we have demonstrated a method of calculating financial indicators and interpret the results. Companies need to analyse financial reports in order to present as realistically as possible, because with this analysis a company financial success and company activity are shown. Based on the analysis are obtained financial indicators of the overall business of the company.

Keywords: Business analysis, Financial analysis, Analysis financial indicators, Ratio numbers.

SADRŽAJ:

UVOD 1

I) TEORIJSKI DIO RADA

1. ULOGA I ZNAČAJ ANALIZE POSLOVANJA U UPRAVLJANJU PREDUZEĆEM 2

1.1. Značaj analize preduzeća za strategijsko poslovanje 3

1.2. Povezanost planiranja, kontrole i analize u upravljačkom sistemu 6

2. FINANSIJSKA ANALIZA PREDUZEĆA 8

2.1. Pojam i značaj finansijske analize 8

2.2. Ciljevi i vrste finansijske analize 10

2.3. Pretpostavke finansijske analize 11

3. RATIO ANALIZA KAO INSTRUMENT FINANSIJSKE ANALIZE 14

3.1. Pokazatelji ratio analize 14

3.1.1. Pokazatelji likvidnosti 15

3.1.2. Pokazatelji aktivnosti 17

3.1.3. Pokazatelji finansijske strukture 19

3.1.4. Pokazatelji rentabilnosti 20

3.1.5. Pokazatelji tržišne vrijednosti 22

3.2. Značaj i analitička vrijednost ratio pokazatelja 23

3.3. Interpretacija i predočavanje rezultata finansijske analize 23

3.4. Ocjena upotrebne vrijednosti ratio brojeva 24

II) APLIKATIVNI DIO RADA

4. PRAKTIČAN PRIMJER PROIZVODNOG PREDUZEĆA 26

4.1. Izračunavanje ratio pokazatelja u proizvodnom preduzeću "X" 27

4.1.1. Izračunavanje pokazatelja likvidnosti 27

4.1.2. Izračunavanje pokazatelja aktivnosti 28

4.1.3. Izračunavanje pokazatelja finansijske strukture 28

4.1.4. Izračunavanje pokazatelja rentabilnosti 29

4.2. Prikaz i interpretacija dobivenih rezultata 30

ZAKLJUČAK 33

LITERATURA 35

PRILOZI 36